

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Філологічний факультет
Кафедра української літератури

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
Художня література для дітей

вибіркова

Освітньо-наукова
програма

«ФІЛОЛОГІЯ»

Спеціальність
Галузь знань
Рівень вищої освіти
Факультет

035 Філологія
03 Гуманітарні науки
третій освітньо-науковий
філологічний

Мова навчання

українська

Розробники: *Ковалець Лідія Михайлівна* – доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри української літератури.

Профайл викладача

<http://philology.chnu.edu.ua/?personnal=%d0%ba%d0%be%d0%b2%d0%b5%d0%bb%d0%b5%d1%86%d1%8c-%d0%bb%d1%96%d0%b4%d1%96%d1%8f-%d0%bc%d0%b8%d1%85%d0%b0%d0%b9%d0%bb%d1%96%d0%b2%d0%bd%d0%b0#more-1031>

Контактний тел. 0958430185

E-mail: LidijaKovalets@gmail.com

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1785>

Консультації

Очні консультації: згідно з графіком
Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Вивчення курсу «Українська література для дітей та юнацтва у світовому контексті» передбачає ретроспективне освоєння конкретного літературного пласту як самодостатнього феномену, осмислення творчості авторів, котрі творили для дітей, через аналіз, інтерпретацію їхніх здобутків у світовому естетичному полі. Цей матеріал украй важливий як для розуміння дитинства, дитячої психології, специфічних естетичних потреб дитини, так і для вироблення широкої філологічної компетенції молодшої людини.

2. Мета навчальної дисципліни:

Курс «Українська література для дітей та юнацтва у світовому контексті» спрямований на отримання цілісного уявлення про дитячу літературу як самостійне історико-літературне явище, що відображає загальні тенденції вітчизняної і світової культури, літератури, педагогічної думки. Крім того, вважаємо за необхідне акцентувати на перегуках мотивів та образів національного дитячого письменства з їх світовими відповідниками, на рецепції цих творів зарубіжною критикою, на особливостях звернення українських авторів до інонаціонального художнього матеріалу, переклади творів нашої літератури іншими мовами тощо. Важливо також ознайомити аспірантів із біографіями письменників, а саме тими подіями їхнього зовнішнього та внутрішнього буття, котрі безпосередньо пов'язані з дітьми та працею для них.

Актуалізовані авторами проблеми внутрішнього світу дитини, проявів її поведінки, самореалізації, становлення її як особистості, взаємодії з навколишнім світом можна пізнати в рамках саме цієї дисципліни, як і розширити свої аналітичні вміння та інтерпретаційну практику.

3. Завдання курсу полягають у здобутті його слухачами певних компетентностей, а саме:

Загальних компетентностей, як-от розвиткові вміння вчитися й оволодівати сучасними знаннями, виконувати складні завдання в галузі філології, зокрема літературознавства; ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати та систематизувати;

Фахових компетентностей, а саме: розширенні знань про основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних інноваційних методів; розширенні знань про основні тенденції розвитку та своєрідність літературного процесу, зміст методів, напрямів, стилів і жанрів української літератури для дітей, історії зарубіжної літератури, фольклору; здатності використовувати у професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератури від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, пов'язані, зокрема, з дітьми та літературою для них.

Власне, дисципліна «Українська література для дітей та юнацтва у світовому контексті» і спрямована на те, щоб систематизувати, доповнити і розширити знання молодих науковців з відповідного пласту українського письменства, зокрема на з'ясування питань про особливості її розвитку, жанрово-тематичну і художню своєрідність, основні відомості про життя і творчість уведених до програми дитячих письменників, визначення місця і ролі їх у літературному процесі, в історії національної та світової літератури.

4. Пререквізити. Ефективному засвоєнню дисципліни сприяють курси: «Педагогіка», «Психологія», «Соціологія», «Актуальні питання історії та української культури», «Риторика», а також історико-літературні курси, що стосуються українського та зарубіжного письменства, тощо.

5. Результати навчання, як передбачається, полягатимуть у тому, що аспірант буде знати:

- якими були основні закономірності історико-літературного процесу в Україні та світі і як вони позначились на розвитку письменства для дітей, його тематиці, жанрах, образній системі, якими були шляхи входження української літератури для дітей та підлітків у світовий літературний простір;

Тема 3. Українська еміграційна література.		2	1									
Разом за ЗМ1		4	3									
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Українське дитяче письменство XX – початку XXI ст. у контексті новітніх літературознавчих практик											
Тема 1. Дитяча, підліткова література XX-поч. XXI століття і процеси ідеологічної та естетичної канонізації-деканонізації		2	1									
Тема 2. Сучасне дитяче письменство з погляду новітніх практик: переосмислення літературних традицій.		2	1									
Разом за ЗМ 2		4	2									
Усього годин		4	2									

3.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1.	Зародження традиції української літератури для дітей і про дітей (до кінця XIX ст.) в аспекті тематичних, жанрово-стильових пошуків та зв'язків зі світовим літературним процесом.
2.	Феномен еміграційної літератури кінця XIX – перших десятиліть XX ст.: постаті і тексти.
3.	Крізь ідеологічний тиск: здобутки і втрати новітнього українського дитячого письменства
4.	Що стане класикою? Сучасна українська дитяча література в ідейно-тематичних, жанрово-стильових шуканнях та перспективі розвитку.

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

- Вплив «Пригод Тома Сойера» Марка Твена на розвиток пригодницької прози в українській літературі.
- Різдвяна казка в українській та світовій літературі для дітей та юнацтва: традиції і новаторство.
- Образи природи в українській та зарубіжній літературі для дітей та юнацтва. Функціональне навантаження.
- Гумористичний напрямок в дитячій українській і зарубіжній літературі XX ст.
- Українська еміграційна проза для дітей і про дітей.
- Особливості розкриття гендерних стереотипів в українській та російській літературі для дітей та юнацтва.
- Жанр фентезі в українській та зарубіжній літературі для підлітково-юнацької аудиторії.

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна та письмова:

- усна відповідь аспіранта під час практичного заняття;
- письмові завдання;
- реферати;
- модульні контрольні роботи.

Формою підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- дослідницько-творчі проекти;
- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- аспірантські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- інші види індивідуальних завдань.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка А (90 – 100 балів) або «відмінно» виставляється за відповідь, яка містить вичерпне за сумою поданих знань розкриття усіх запитань, розгорнуту аргументацію кожного з положень, побудована логічно й послідовно, розкриває питання від його нижчих до вищих рівнів, а також містить приклади, які дозволяють судити про повноту уявлень студента з поставленого питання. Відповідь повинна бути викладена гарною, багатою мовою, відзначатися точним вживанням термінів, містити посилання на засвоєну навчальну літературу.

Оцінка В (80 – 89 балів) або «добре» виставляється за відповідь, яка містить повне, але не вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення усіх запитань, що містяться в білеті, скорочену аргументацію головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а розуміння теоретичних питань не підкріплено ілюстраціями. У відповіді допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів.

Оцінка С (70 – 79 балів) або «добре» виставляється за відповідь, яка містить недостатньо вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення питань, що містяться в білеті, відсутня аргументація головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а наведені приклади з практики не відповідають теоретичним моментам даного курсу. У відповіді допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Крім того, таким балом може бути оцінений студент, який протягом семестру не виявляв відповідних знань з даного курсу, але на іспиті успішно відповів на поставлені теоретичні та практичні завдання.

Оцінка D (60 – 69 балів) або «задовільно» виставляється за відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх питань, поверхово аргументує положення, у викладі допускає композиційні диспропорції, порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, не ілюструє теоретичні положення прикладами. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання.

Оцінка Е (50 – 59 балів) або «задовільно» виставляється за відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх питань або за незнання окремого питання із загальної кількості поставлених. У викладі студента допущені композиційні диспропорції, порушення логіки

й послідовності викладу матеріалу. Студент не може відтворити основні теоретичні положення, але наводить окремі приклади з історико-літературного матеріалу. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання, немає розуміння окремих літературознавчих термінів.

Оцінка FX (35 – 49 балів) або «незадовільно» виставляється у разі, коли студентом протягом навчального семестру набрано недостатню кількість балів за змістові модулі, він не може бути допущеним до складання іспиту. У випадку, якщо студент допущений, але його відповідь на іспиті містить неправильне висвітлення питань, помилкову аргументацію, допускаються помилкові умовиводи, неправильне посилання на факти та їхнє витлумачення, мова близька до суржику, він також може бути оцінений незадовільно.

Оцінка F (1 – 34 балів) або «незадовільно» виставляється у разі, коли студентом протягом навчального семестру набрано недостатню кількість балів за змістові модулі, він не може бути допущеним до складання іспиту. У випадку, якщо студент допущений, але відповісти на поставлені запитання на іспиті він не може або відповідає неправильно, а також не може дати відповідь на жодне із поставлених додаткових запитань, така відповідь оцінюється незадовільно.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40	100
8	8	7	7	7	7	8	8		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література

Модуль 1

1. Бойцун І. Дитяча література: навч. посібник. Луганськ, 2011.
2. Вавілова І. В. Дитяча література як засіб формування особистості дитини (друга половина XIX – початок XX ст.) : автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки. Х., 2008. 22 с.
3. Веселка. Антологія української літератури для дітей. У 3-х т. Київ, 1984.
4. Гнідець У. С. Концептуалізація розуміння сучасної літератури для дітей та юнацтва в світлі наукової критики [Електронний ресурс]. Література. Діти. Час. Т., 2011. Вип. 2. С. 25–35. Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/46>. – Назва з екрана. Дата звернення: 12.06.13.
5. Дитячий фольклор / Вст. ст. Довженок Г. В. Київ, 1986.
6. Качак Т. Дитяча література в незалежній Україні: тенденції розвитку, яскраві постаті, знакові тексти // Бібліотечка «Дивослова». 2015. № 4.

7. Качак Т. Українська література для дітей та юнацтва : Підручник. Київ, 2016.
8. Кизилова В. В. Дитяча література: Стан. Проблеми. Перспективи. Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Луганськ, 2006. № 10 (105) : Філол. науки. С. 58–61.
9. Кіліченко Л. М. Українська дитяча література. Київ, 1988.
10. Кіліченко Л. М., Лещенко П. Я., Проценко І. М. Українська дитяча література. Київ, 1979.
11. Костюченко В. Літературними стежками. Нарис історії української літератури для дітей ХХ століття. Київ, 2009.
12. Мовчун А. І., Варавкіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча література. Книга перша. Київ, 2007.
13. Огар Е. Дитяча книга в українському соціумі (досвід перехідної доби). Львів, 2012.
14. Папуша О. Дитяча література як маргінес літературознавчої теорії: до проблеми конституювання об'єктів наукового дискурсу. Слово і Час. 2004. № 12. С. 20–27.
15. Сивачук Н. Український дитячий фольклор : підручник. Київ, 2003.
16. Українська дитяча література для дітей: хрестоматія. Київ, 2011.
17. Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів // Упор. Ф. Гурвич, В. Савенко. Київ, 1969.
18. Українська дитяча література: Хрестоматія. У 2-х ч. Київ, 1992.
19. Шалагінов Б. Б. Дитяча література: до концепції історичної періодизації та змісту. Слово і Час. 2003. № 7. С. 46–53.
20. Алексеева О., Брандис Е. и др. Детская литература. Москва, 1960.
21. Баруздин С. Заметки о детской литературе. Москва, 1975.
22. Білецький Д. та ін. Дитяча література. Київ, 1967.
23. Брандис Е. П. От Эзопа до Джанни Родари: Зарубежная литература в детском и юношеском чтении. Москва, 1980.
24. Веприяк Д. М. Зарубіжна література: навчальний посібник-хрестоматія. Київ, 1994.
25. Зарубежная детская литература / состав. И. С. Чернявская. Москва, 1982.
26. Качак Т. Б., Круль Л. М. Зарубіжна література для дітей. Київ, 2014.
27. Комарівська Н. О. Зарубіжна література для дітей: Хрестоматія: навчальний посібник. Вінниця, 2018.
28. Письменники Буковини: Хрестоматія: У 2 ч. Чернівці, 2001, 2003.
29. Сивоконь С. Уроки детских классиков. Москва, 1990.
30. Славова М. Волшебное зеркало детства. Київ, 2002.
31. Филипчук В. С., Ковалець Л. М. Літературний дивосвіт Буковини: Навчально-методичний посібник для початкової школи. Чернівці, 1998.

6. Інформаційні ресурси

1. www.chtyvo.org.ua
2. www.diasporiana.ua
3. www.hurtom.com
4. www.litopys.org.ua
5. <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=1866> Читальня Слоники Дзвоника
6. chytay.com.ua/ Зарубіжні письменники дітям
7. <http://lodb.org.ua/bibliotekaryam/metodychnyj-portfel/zarubizhni-pysmenniky-dityam> Большая книга сказок
8. <http://fairy.big-book.net/> Читанка
9. <http://chytanka.com.ua/> Українська казка
10. <http://www.kazka.in.ua/> Українські народні та авторські казки.
11. Читанка <http://chytanka.com.ua/>
12. Дитяча он-лайн бібліотека.
13. <http://www.ukrlib.com.ua/> На сайті представлено твори, біографії представників української і зарубіжної літератури.